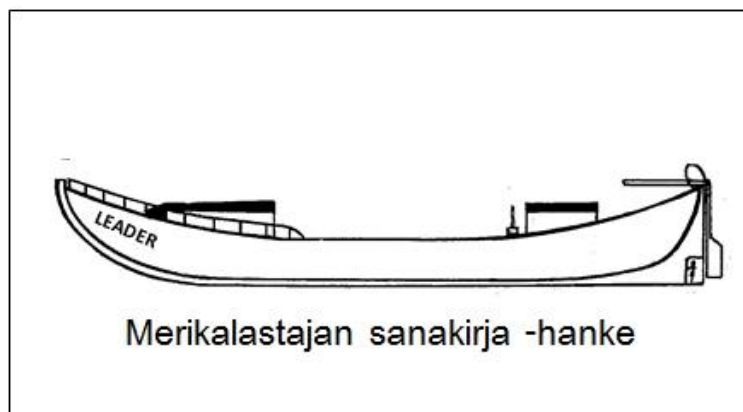

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haastateltava: Kalevi Österman (s. 1935)

Haastattelija: Juhani Mellanoura

Haastattelun ajankohta: 28.6.2016

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalta Juhani Mellanoura . Murreversio.

Aineistona MP3 digiäänite yhteensä noin 1 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kalevi Österman on luotsien ja kalastajien sukua. Hän on viettänyt lapsuuden kesiään Ourien Kaddilla Paavo-isänsä kanssa siikaa kalastellen. Hän on koulutukseltaan lääketieteen ja kirurgian tohtori, ortopedian ja traumatologian dos, Helsingin Yliopistossa, hallinnollinen apulaisyliääkäri Invalidisäätiöllä. Eläkkeellä. Haastattelun lisäksi aineisto koostuu Kalevin 14.9.2016 Merikalastajan sanakirja -hankkeelle toimittamasta kirjeestä, jossa hän kertoo Merikarviajoen suiston kalastussanastosta.

Kalevi Österman. Kuva: Kristiina Dyer.

Oura

Oura liittyy tietysti mun sukuuni, sillä tavalla, että isoisäni Viktor Arvid Österman oli kruununluotsi tai luotsivanhin siellä. Hän oli sitte jo jääny eläkkelle, ettei hän enää ollu Ourassa. Joku kirkonkyläläinen kysyi, että kyllä kai vanhan luotsin mieli sinne tekee, että kuinka usein siellä käynte. Arvid sanoi, ettei kertaakaan. No miksei? Emmä ol kerinny. Kirkonkyläläinen ihmetteli, että mitä kiiruita vanhalla miehellä ny sitte oli. Mutta projekti oli hoidettu, eikä hällä ollut enää asiaa Ouraa.

Isä on kertonu, että ko he oli pikkupoikia he kinus isältä:

- Ko joskus pääsis Ouraa.
- Pääset toisella kertaa sitte. Sitte tuli seuraava reisu.
- Ko joskus pääsis Ouraa-a-a.
- Pääset toisella kertaa sitte.

Sitte lopulta ko sanottii, että:

- Ko pääsis joskus Ouraa-aa-aa-aa. Oikeen ruikutettiin, ni sitte isä otti pojat Ouraan. Sitte pojat pääsi Ouraa. Oli kaks päivää siellä oltu ni:
- Ko joskus pääsis pois. Että siellä aika tuli joskus pitkäks. Nuorilla pojilla ko ei ollu mitään tekemistä.

Kaddit

Mun isäni (Paavo) alotti kalastaa Antti Hietasen kanssa, mutta sitte Antille oli muita hommia, ni minä 12-vuotiaana rupesin sitte isän kaveriksi. Se oli lähinnä *siian* pyyntiä. Siihen aikaan **Kaddin** vanha sauna oli vielä pystyssä, me asuttiin siinä, niin että toinen kalastajapari oli siellä vanha Mäkinen (Oskari) ja hänen poikansa Eino Mäkinen.

On jäänyt mieleen, että *kalasaunan* seinässä oli puukolla kaiverrettu nimi A. Jakula 23.9. 44 **Eesti**. Se oli merkinä siitä, että siellä oli yöpynyt eestiläisiä, jotka olivat pakomatalla **Ruotsiin**, mutta jotka joutuivat myrskyn noustua, palaamaan takasin. Viettivät siellä yön, ja jatkoivat matkaa vasta myrskyn laannuttua. Se oli kovin huono kalastuskesä, sinä vuonna ei me sillä hirveesti rikastuttu, mutta pikkupojalle, joka sitte syksyllä alotti oppikoulussa, oli aikamoinen elämys.

Kalasauna oli hirsinen rakennus, hirret olivat aika tummat, voi olla, että se oli vanha sauna joka oli sinne siirretty. Siinä oli sitte *porstua*, oli tarkotettu *verkkojen* säilytykseen, *lautaporstoo* niinko siihen aikaan sanottiin. Siellä oli *prunni* jossa oli hiukan suolasta vettä, mutta ko siellä sitte keitettiin kalakeittoa ni se tuli sopivan suolaseks siitä vedestä.

Tästä Mäkisen Einosta Välimaan Martti on kertonu, että kun se oli niin pieni, ni se oli vikkellä, että ko se meni toisesta päästä luotoa kivenkoloon pyydystämään *krislan* poikia. Sitähän pyydettiin semmosella kepillä, jossa toisessa päässä oli *hauenkoukku*. Ni se Eino kulkuki siellä kivenkoloissa ja tuli toisesta päästä karii sitte ylös.

Ko oli epävarmat ilmat, että oli pilvistä ja vähän sadetta ni Mäkisen Oskari sano ko oli vähän epävarmat ilmat ja pilvistä: *"Ko oikeen kol vuorokautta ploosaa nordwestistä kunnolla ni sitte ilma klaaraantuu"*. Ni sitte tulee hyvät ilmat ja kalastukseen hyvät ilmat. Se oli vanha sääntö.

Kalasaunassa oli hella, vaikka siinä kivenkoloissaki keitetii ja sitte oli laverisänky. Ko mä nukuin yläpetillä niin siellä lattiaa pitkin kuluki rotta, että siellä oli muutakin elämää. Ei siinä tietysti ollut suuria tiloja, muttei niitä sillon tarvittukkaa. Isäki suunnitteli kalasaunaa, että siirtyis Ouraan kalastajaks, mutta hän kyllä luopu niistä ajatuksista. Ehkä sen takia ko mä menin kouluu, ja ko ei ollu kalakaveria, eikä hän halunnu musta kalastajaa. Ettei hän mua siihen hommaa kannustanu, vaan kouluu.

Rääkikalastuksesta

Mun äidin isällä oli *rääkipaatti*. Se oli **Kuuskerin luodossa** se kämppä ja *rantahuone* on siinä edelleen. Niillä oli sitte siellä pieni mökki myös, missä *pudistelijat* yöpy, koska tuffa asu **Tikkakaulalla**. Pudistelijat usein oli *vartoomassa* siellä niin että ne yöpy siellä kämpässä. Vanha perinne oli se että miehellä ja apumiehellä oli kummallaki oma pudistelija. Ja ko Sainessa oli tyttäriä, mun äiti oli tietysti yks pudistelija ja hänen sisarensa poliisi Salmen Eskon äiti oli toinen. Ja Sainen tuffalla oli vakiopudistelijana Elliida Kuuskeri, joka asu Kuuskerin luodossa, ja oli hänen siskonsa.

Pienelle pojalle räähkipaatin *konekoppi* oli tärkeä, siellä mä istuin tuntikausia, ko äiti *paransi* verkkoja. Se oli tekniikan alkeisopiskelua, ko oli *Wickströmi*, miten se laitettiin käymään. Isä oli paljolti *osamiehenä*, Sainen tuffa kuoli pois viiskymmentä, ni sitte Heimo, Sainen Juhani isä, jatko sitä jonkun aikaa. Mun isä oli sitte siinä *osamiehenä*. Hän ei koskaan *perustanu* räähkipyyntiä.

Me asuttiin vanhassa **Bakouran luodossa**, minkä isä osti. Kuuskerin Oskari kerto, että siellä oli (monta sukupolvee aiemmin) kaks *silakanpyyntivenekuntaa*. Toinen oli **Aloorista** ja toinen oli **Pakoorista**. Niinko hän sano, että räähkipaattien perät oli niinko vastakkain, kulmittain. Siellä oli edelleen mun lapsuudessa nähtävissä *vapeitten* tolppien kiveykset. Mutta Aloori on siellä aivan **Peipunlahden** perukassa. Ilmeisesti sinne asti ei oikein niinku jaksettu soutaa. Eikä silloin varmasti kovin kauas *räähkimereen* menty, että kyllä kai se **Viitameresssä** oli se raja, mihin sieltä sitte *silakanpyyntiin* mentiin siihen aikaan. 150 vuotta oli se mitä Kuuskerin Oskarin muisti kesti.

Oskari Kuuskeri.

Kuva: Merikarvia-seuran arkisto – Juhani Aalto.

Pualnailon

Se oli mielenkiintoinen vaihe ko tuli nailon. Ennen piti nostaa kuivumaan verkko jotta se ei mätäne. Sitte tuli nailonpyynti, se oli ihan niinko uus kulttuuri. Mielenkiintonen juttu meidän naapurina asu Juho Anton Ristimäki, jota kutsuttiin vaan Antiksi, hän oli **Amerikan** kävijä. Kun tuli *nailonlanka*, ni Antti epäili kaikkea, se tuli kattomaa ko mä kudoin verkkoa, ja sano, että sitä myydään sellasta pualnailonia, joka ei ol kokonailonia. Merimaan Ainollaki voi olla semmosta

varastossa että semmosta se myy. Mä keksin heti konstin. Mä en lähteny epäämää hänen väitettään millään tavalla.

—Juu, juu kyllä sitä kaikenmoista myydää, mutta mä olen varmistanu, että tää on nailonia, mä sanoin.

— No millä tavoin?

— Mä otan *tulistikun*, ja ko sillä kuumentaa nailonia ni se sulaa tällä tavalla eikä käryä yhtään.

Mutta tällä tavalla sain tämän varmistettua. Tämä nailonpyynti muutti kalastuksen täysin niin, että siellä voi olla *rysä* ympäri vuoden.

Isän kalastus

Isällä oli *kausipyyntiä*, *madetta*, *lahnaa* ja *haukea*. Paljo sitte suuntautui tukkitöihin. Sitte oli *laskureita*. Isällä oli *siipirysiä* ja jonku verran *siikaverkkoja*. Mä muistan näyttää lapsille, ko ajetaan Ouraan tosta **Pyärholman** ohi ja siinä on ne **Mikkolankivet**, että se oli isän yks *siikapesäpaikka*.

Madekarille pantiin rysä jään alle talvella. Madekari on siinä **Laaveenluodon** ulkopuolella vedenalainen kallio. Minusta on hienoa kalastajan kulttuuria, sitte ko isä jäi eläkkeelle ja lopetti pyynnin sillä alueella ni Venerannan Mikko tuli kohteliaasti kysymään häneltä, että vieläkö nämä paikat on hänen *reviirillään* vai voiko hän laskea rysiä tai pyyntiä sille alueelle. Siinä sukupolvet kohtasivat.

Entisajan sapuskaa

Mieleeni on jäänyt vanha ateria, jota en ole maistanut. Ennen sanottiin: *Hylkeen kräpäleet* on sitte hyviä *kokonaisten* päällä. Isäni kertoi myös, että ennen vanhaa *riskilän* poikia *suolattiin* tynnyriin niinko kalaa.

Pentti Linkola kirjoitti mukavasti viime kesänä Suomen Kuvalehteen, että kun nykyään ihmiset ei osaa syödä kalaa. Kala *fileoidaan* ja kaikista mauttomin kohta siitä sitte syödään. Ei imeskellä *eviä*, eikä syödä *lahnan* päätä keitosta niinku ennen. Meillä kotona syötiin (kaikki) mutta ei koskaan *lohta*, koska se oli *arvokala*, se myytiin aina tietysti. Me opetettiin lapsekki syömään sillä tavalla, että ko *säynäs* ja lahna ostetaan ni *hauduttaa* neljä tuntia niin kaikki *ruodot* häviää siitä. Usein ko menen Hakaniemen halliin Helsingissä, niin kysyn onko heillä oikeeta kalaa. Monena vuotena ostin Mikolta (Veneranta) *mateen* joulun aikaan.

— Et kai vaan sä *nylje!* sano Mikko.

—Ei ikinä! Yhä edelleen meillä *madekeitto* syödää *suomustetusta*, emme sitä *nylje*.

Uskomuksia

Meillä ei koskaan verkkoon laitettu punasta *krappikiveä*, ei isä myöskään käyttänyt *punasta köyttä* tai *lankaa* tai *narua*. Ko rysän *truttunaru* kiristetty, ni hän pani lisänarun *trutun* ympärille *solmun* tietyllä tavalla. Se naru oli tietynlainen varmuuslukko. Semmosia sanontoja eli kevään merkkejä oli, että nyt *jäät alako heiketä ko vares tuli jäälle*. *Sävisglobbu*, se oli semmonen perhonen, joka

sävikössä elää ja pääskynen pyytää niitä. Niitten toukkia keräänty jälle talven mittaa ja ko jää alko sulamaa talven mittaan, niitä jäi näkyviin joita *varis* tuli hakemaan. Samaten ko meidän ohi meni talvitie **Köörtilästä Kirkonkylään** ni hevosen sontaläjystä ni ko ne rupes sulamaa ni sieltä löyty linnuille ravintoo.

Helsinki 14.9.2016

Kalastussanastoa ym. Peipunlahden näkövinkkelistä (Merikalastajan sanakirjaa varten)

Kirjoittaja: Kalevi Österman

Kaloja: *ahaven, hauki, säynäs, lahana, särki, seipi, norssi, vimpa* (joella sanottiin *vimpu*), *toutain, kiiskinen, madet, siika, taimi* (taimen) lohi, *rompakka* (pasuri tai sulkava) *salakki*, ankerias, *ruudu* (*ruutana*) ja tietysti *nahkiainen*. Kaikki nämä ovat joskus jääneet *satimeen Peipunlahdella*. *Silakkaa, simpua, vaspuukia, kuhaa* tai *harria* en ole koskaan tavannut Peipunlahdella.

Kalan osia: pää, pyrstö, *ikäneet, hampaat* (hauki on peto vielä kualleenaki), *silimät*, evät eli *finut, soka, kusitin, henkirakko, sydän, maksa, sappi, moukku* (siialla), *mäti, maiti, ruadot* (*kylykiruadot* ja *selekäruato*), *suamukset*.

Kalan käsittely: Kalat *peraattii*, usein ensiksi *suamustettii* ja sitten *aukastii maha* puukolla. Varottiin ettei *puhkasta sappee*. *Rääsy*t poistettii, veri (oikeastaan *munuaiset*) *selekärankan* vierestä *krapattii* puukolla pois. Kun tehtiin *kalasoppaa*, kaikki, pää kaikkineen *sappiluu* poisluettuna, *maksa, henkirakko, moukku*, mäti tai maiti ja *suoliliepeen rasvakin* otettiin soppaan mukaan. *Kraaviksi* kelpasivat myös särki, säynäs, vimpa ja *lahana* siian ohella. Lohikala myytiin aina, siikakin, jota syötiin, oli usein esimerkiksi *kalakaijan* pyydyksessä *rikkihakkaama*. Sodan jälkeen *peraattii* ja *sualattii* talven varalle särkeä, kaikki kala teki kauppansa *keitettynä, paistettuna, savustettuna*, jopa *kuivattuna*, ja myös myyntiin kelpasivat kaikki. *Havven* pää heitetii pois eikä mateen päätäkään syöty ("Hauven eli havven pää ja *haloon* pää"). Nykymuodin mukaista *fileerausta* ei harrastettu. Pentti Linkola sanoikin, että nykyään jätetään syömättä kalan kaikki herkullisimmat osat ja syödään mauttomin, *fileekylki*.

Kalan pyyntimenetelmät: verkko, matalan veden *laskuri* oli tyypillinen matalan veden verkko ennen nailonin tuloa. Laskurissa oli suht *tiheäsilmainen* verkko, *päälinen paula*, jossa oli *tuijut* eli *tuohikohot*, jotka valmistettiin nelikulmaisista tuohenpaloista, jossa kulmat pyöristettiin ja tuohi ajettiin rullaksi kuumassa vedessä. Vastaavasti aliseen paulaan kiinnitettiin *kivekset*, joissa taidokkaasti taivutellun *tuohitaskun* sisässä oli *painokivi*. *Laskureista* muodostettiin usein *jata*, joka koettiin ainakin päivittäin, ja verkot *kuivattiin* ja *parannettiin* mätänemisen estämiseksi tiheään varsinkin kesällä. Tyypillinen ongelma verkon huoltamisessa oli ja on kalan aiheuttama *tappi*, erikoinen kalan *rimpuilun* aiheuttama verkkoliinan sykkyrä. Verkon päässä oli omistusta osoittavalla merkinnällä varustettu *puikkari*, joka yleensä tehtiin *katavasta*. Verkon päissä oli *liikit* yhdistämässä paulat toisiinsa ja tukemassa *verkkoliinaa*. Laskurista edelleen kehitettyjä verkkoja etenkin *nylonkaudella* on silmäkokoja, pituutta ja syvyyttä myöten oli tietysti aina siikapesään asti. Esimerkiksi *lahanaverkon* silmäkoko saattoi olla suurikin. *Kriimuverkoistakin* puhuttiin, mutta vähän kai niitä käytettiin.

Verkon puupuikkari ja tuiju eli tuohikoho.

Kuva: Juhani Mellanoura.

Toinen tyypillinen pyyntiväline oli *siipirysä*, jonka osat ovat seuraavat: Maalta tai karikolta johti rysän *aita*, joka oli raskastekoisempi *lauduksineen* ja *krabbikivineen*, Seuraavaksi olivat *siivet*, jotka lähtivät *tankon* kannattamasta *etuliinasta*. Rysänaita tukeutui köyden avulla *tankoon*, siivet muodostivat lentokoneen siipiä muistuttavan kuvion, jossa *siivenkulmat* tuettiin *paalulla* tai *likarilla*, johon kiinnitettiin ankkurikivi. *Etuliina* johti *vöiden* tukemaan rysään, jossa oli *välipesä* ja *takanialu*, joka johti varsinaiseen *rysänperään*, jossa oli *etunialu* ja *nialulankat*. Nialulankat johtivat *truttuun* eli suppilomaiseen etuosaan, jonka kautta rysä *koettiin*. *Trutussa* oli *truttunaru*, jolla rysän perä avattiin tai suljettiin. Lopuksi rysä kiinnitettiin paaluun tai muuhun ankkuriin *peräköydellä*. Kokeminen tapahtui siten, että etunialun nialulankat pidettiin tiukalla, jotta saalis ei päässyt karkuun samalla kun rysän perä nostettiin paatin laidalle, truttunaru löysätettiin, ja saalis tyhjennettiin paatin pohjalle.

Kevyempi rysämalli oli matalan veden *luakkarysä*, jossa oli valmiiksi puukeppien tukema muutaman *kyynärän* mittanen *aita*, *syllän* levyinen puolipyöreä *luakka*, josta johti *etuliina* rysän perään ja nialuihin.

Lippo oli paitsi saaliin pitelemisessä tärkeä, myös itsenäinen pyyntiväline varsinkin joella. Pitkävartisella lipolla *lipotaan norssia* tänäkin päivänä, mutta aiemmin lipottiin myös säynästä, jopa kai siikaakin.

Reivu eli *pitkäsiima* on jäänyt minulle vieraaksi, mutta jossain määrin sitäkin on Peipunlahdella käytetty.

Sotien jälkeen **Porketholman** eteläkärjessä oli Sillanpään Jussilla vielä *listekatiska*, ja **Tikkalahdella** Salmen Reinolla oli samanlainen. Meidän **Limpukalliolla** oli edellisen omistajan jättämä kasa

listetmattoja. Katiska muodostui listeistä, jotka olivat kapeita *puusäleitä*, jotka sidottiin mattomaiseksi levyksi *pajuvittaksilla* tai myöhemmin metallilangalla. Matoista muovattiin aitojen yhdistämiä pesiä. Katiska koettiin sulkemalla sisääntuloaukko melalla tai airolla ja tyhjennettiin lipolla. Nykyinen rautalankakatiska on sen miniversio.

Kun lähdettiin *paatitlemaan*, pantiin joskus jonkinlainen *uistin* perästä ulos, joskus *tärppäsikin*. Oikea kalamies ei kai juuri onkinut. *”Joka suven onkii, sitä talavella näläkä tonkii”*.

Paatti: Minun lapsuudessani ei ollut yhtään venettä, *paatteja* oli sitä enemmän. Osasin alle kouluikäisenä soutaa, mutta pyörällä opin ajamaan vasta kolmentoista vanhana, kun ei saatu pyöränkummeja sodan jälkeen. Sainen Tuffa, äidinisäni teki *soutupaatteja*. Taaluusi **Köörtilässä**, Kumpuselän suvun kantaisä teki mm. Merimaalle isoja laivoja, Revelin Nesto (Kaukosalmi) oli **Kuuskerinluodon paattimestari**. Meilläkin oli Neston tekemä paatti. Paatteja oli joka lähtöön. Oli *soutupaatti, pikkupaatti, jokipaatti, tukkipaatti, kelapaatti, pesäpaatti, rääkipaatti, moottoripaatti, seilipaatti*, kaikki *tervattuja*, ja sitten oli Merimaan Naku, joka oli maalattu valkoiseksi.

Soutupaatissa oli *ahteri* ja *fööri* eli *paatin nokka, pohojapuu*, pieni *köli* ja paatin *laidat, katavaiset kaaret, taminat* ja *suuplaandat*. *Tuhto* oli tuntematon, oli vain istuin, jolta soudettiin ja *peräistuini*, jossa pidettiin perää *melalla* tai lisättiin *faarttia lykkelyairoilla*. *Huopaamista* ei tunnettu. Soutamista varten oli *airot, tullat* ja *tullavittat* ja *lykkelemiseen* pelkät tullat. Nämä olivat kulutustavaraa. Olen väentänyt koivusta monet *tullavittat* keväisin. Paatissa oli *farveli* ja *auskari* tarvittiin myös. *”Minä en sitte viitti soutaa fölisäni isoo vesilastii”*, sanoi Jussi Rantanen naapurini paattia *auskatessaan*. Perusvarustukseen yleensä kuului myös *keksi*, joka oli monipuolisempi kapine, kuin nykyinen *puoshaka*. Vähänkin isommassa paatissa oli *seiluuvehkeet*. Istuimessa oli pyöreä reikä mastolle, pohojapuussa oli kolo tai vahvike maston tyvelle, tarvittiin vielä *priili* ja *troffu*, siinä oli kiinteä *riki*. Pumpulikankaiseen seiliin oli ommeltu ympäriinsä köysi vahvikkeeksi. Seilissä oli mastopuolella *klavat*, rottinkiset tai katavaiset, sekä alaosassa reivinarut pahan kelin varalta sekä *skuuti*, jolla oli oma kiinnityspaikkansa paatin kummallakin laidalla. Muistan yhä sen kivun, jonka seiliä nostaessa *priilin* alapää aiheutti painaessaan hintelän pojan rintalastaa vasten sen ajan, jonka aiheutti *troffun* sijoittaminen mastoon sopivalle kohdalle ja *priilin* alapään sijoittaminen *troffuun*. Mahtava oli sitten myös se tunne, kun tuuli tarttui seiliin, paatti kallistui ja paatti lähti kulkemaan. Jonkun verran käytettiin matalissa vesissä *ruuhta*, jota soudettiin, *melottiin* tai *prekattiin*.

Soutupaatti pidettiin käytössä *”kallalta kallalle”* eli aina, kun vedet olivat auki. Meillä oli tapana, että kevätkalastuksen rauhoituttua siinä juhannuksen tienoilla paatti pestiin, vedettiin kuivumaan, pikkuviaat korjattiin ja paatti tervattiin. Tärkeätä oli varmistaa, että ulkopinta oli täysin sileä, jotta voitiin soutaa verkon yli ja kokea verkot ilman, että ne tarttuivat kiinni paatin pohjaan tai laitoihin.

Paitsi kalaa, verkkoihin tarttui muutakin, ainakin siihen aikaan siikapesään tarttui *Aaprodia* eli *rakkolevää* ja usein mukana matkusti maihin myös *Korri* eli *merisiira*, joka on maanpäällistä sukulaistaan melkoisesti isompi ja komiampi. Myös *maskaali* tarttui joskus verkkoon.

Tapahtui iso vahinko uittotoiminnan loppumisen myötä, sillä jäljelle ei jäänyt, eikä taltioitu mitään materiaalia, kuten *kelapaatit, tukkipaatit, poomit, poomikairat, lintulenkit, sinkkivaijerit* ja monet muut yksityiskohdat ja esineet, jotka liittyivät tukkiuuttoon.

Talvikalastus oli luku sinänsä. Jäähän *tuurattiin avento*. Työkaluna oli *tuura*, etenkin paksuun kevätjähän avennon tuuraaminen oli tosi työtä, ei mitään väliaikaispuuhaa. *Jääkairaa* ei käytetty. Pyydys piti *uittaa* jään alle käyttäen *uittosalakoa*, jolla *uittoliina* kuljetettiin avennolta toiselle. *Salakoa* siirrettiin jään alla *haarapuulla*, ja seuraavalla avennolla uittosalako haettiin kohdalle *vääräpuun* avulla. Avento putsattiin jäänpaloista *soraamalla* se joko lapiolla tai *lipolla*, joka oli eräänlainen jäykkä varrellinen *siivilä*. Alkutilvesta verkon liinan alle jäänyt jääpala olisi saattanut nostaa verkon osan kiinni jäähän, johon se olisi jäänyt kiinni. Jäätymisen estämiseksi *pällinen paula* painettiin pinnan alle *krattujen* avulla. Kevättalvella luonto hoiti tämän ongelman.

Heikki Välimaa soraamassa aventoa. Kuva: Juhani Mellanoura.

Mittausjärjestelmästä pari sanaa. *Pyttyteollisuudessa* oli *tynnyri*, *pualikko*, *nelikko*, *ottinki* ja niin edespäin. Minun isäni (1905-1997), joka oli kansakoulun käynyt, hallitsi metrijärjestelmän ja oli kaikin puolin nykyaikainen oman aikansa ihminen, käytti kalastuksessa *tuuma*, *kortteli*, *jalka*, *kyynärä* ja *syltä* mittayksiköitä ja laski ykskolmatta, kakskolmatta jne. kalanpyyntiin liittyvissä asioissa. Verkonkutomisessa ja *paulottamisessa* myös määritettiin esimerkiksi kuus *silimää* korttelille tai jos kudottiin 50 millistä verkkoa tuli olla kolme *solmuväliä* korttelille. Kutomisessa *kalavosin* valittiin tämän mukaan, *käpyjäkin* oli eri kokoisia. Meillä kotona oli, ja minulla on vieläkin *kyynärskeppi* mittausvälineenä.

Äidinisäni Sainen Tuffa (1883-1950) kertoi, että oli myymässä **Krookanrannassa** hyvänpuoleista silakkasaalista. Lauma pikkupoikia *knisaili möljällä* kaikenlaista. Joukosta erottui Venerannan Mikko, joka tuli ja kysyi Tuffalta, että kuinka monta *syltää* sulla Vanha Saine oli *liinuu* viime yänä. Tuffa ennusti, että siitä pojasta tulee hyvä kalamies niin kuin tulikin. Mikko oli silloin vähän toisella kymmenellä, mutta opiskeli kalastuksen niksejä jo täysillä. Vielä yksi Sainen tuffan opetus: *Vanha etelätuuli on kylmempi ko uus pohojatuuli*.